

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika (www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

1154451_RegNr_3K-7-467-611/2015

<http://www.infolex.lt/tp/1154451>

Santrauka:

Ieškovas prašė priteisti solidariai iš lizingo gavėjo laiduotojų nesumokėtas lizingo įmokas, delspinigius ir papildomas išlaidas. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino iš dalies, o apeliacinės instancijos teismas sprendimą pakeitė. Ieškovas pateikė kasacinį skundą.

LAT išaiškino, kad skolininkui iškėlus bankroto bylą, kreditorius turi teisę į lizingo sutartyje nurodytas palūkanas tik už laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo tiek tais atvejais, kai lizingo sutartis nutraukiama prieš bankroto bylos iškėlimą, tiek tais atvejais, kai ji nutraukiama po bankroto bylos iškėlimo. Kadangi ieškovas iš laiduotojų prašė priteisti nuostolius mokėjimo palūkanų forma nuo Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutarčių nutraukimo iki jų laikotarpio pabaigos, o jų skaičiavimas, vadovaujantis ĮBĮ 10 str. 7 d. 3 p., įsiteisėjus teismo nutarčiai skolininkei iškelti bankroto bylą nutraukiamas, apeliacinės instancijos pagrįstai šį reikalavimą tenkino tik iš dalies. LAT pabrėžė, kad jeigu dėl ĮBĮ įtvirtinto teisinio reglamentavimo modifikuojasi (sumažėja) laidavimu užtikrinta skolininko prievolė, tai atitinkamai modifikuojasi (sumažėja) ir solidarioji laiduotojo akcesorinė prievolė, nes laiduotojas negali laiduoti didesne apimtimi, nei skolininkas. Tokiu būdu dėl bankroto bylos skolininkei iškėlimo nutraukus palūkanų už jos prievoles pagal Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutartis skaičiavimą ir taip užfiksavus skolininkės įsipareigojimų kreditoriui apimtį, didesnė prievolės (įsipareigojimų) apimtis negali būti taikoma ir atsakovams - laiduotojams.

LAT paliko galioti apeliacinės instancijos teismo nutartį.

3K-7-467-611/2015

Civilinė byla Nr.

Teismo proceso Nr. 2-01-3-11248-2012-7
Procesinio sprendimo kategorijos: 2.5.2.2;
3.4.2.8 (S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. lapkričio 13 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Sigito Gurevičiaus, Virgilijaus Grabinsko, Janinos Januškienės, Andžej Maciejewski (pranešėjas), Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė), Gedimino Sagačio, Dalios Vasarienės, teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Swedbank lizingas“** kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 31 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Swedbank lizingas“ ieškinį atsakovams S. R. ir V. P. dėl skolos, palūkanų, delspinigių priteisimo.

Išplėstinė teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

Šioje byloje keliami materialiosios teisės normų, reglamentuojančių įmonės, kuriai iškelta bankroto byla, ir jos prievolės įvykdymą užtikrinančio laiduotojo atsakomybės apimtį ir palūkanų, kurios būtų buvusios sumokėtos tinkamai įvykdžius lizingo sutartį, priteisimo galimybę lizingo gavėjui iškėlus bankroto bylą, aiškinimo ir taikymo klausimai.

Ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu, kuriuo prašė priteisti solidariai iš atsakovų 16 275,28 Lt (4713,65 Eur) nesumokėtų įmokų, 5859,10 Lt (1696,91 Eur) delspinigių, 2322 Lt (672,50 Eur) papildomų išlaidų, 116 118,11 Lt (33 630,13 Eur) palūkanų įmokų po sutarčių nutraukimo, 5 procentų dydžio metines palūkanas nuo bylos iškėlimo teisme dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.

Ieškovė nurodė, kad UAB „Swedbank lizingas“ ir UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ 2007 m. balandžio 16 d. sudarė Lizingo sutartį Nr. LT050359, pagal kurią ieškovė įsipareigojo nupirkti prekybos namus su vairavimo klasėmis ir sandėlį Klaipėdoje, Birutės g. 11, ir Išperkamosios nuomos sutartį Nr. LT050362, kurios pagrindu ieškovė įsipareigojo nupirkti žemės sklypą Klaipėdoje, Birutės g. 11. Ieškovė ir atsakovai V. P. bei S. R. 2007 m. balandžio 16 d. sudarė laidavimo sutartis, pagal kurias atsakovai įsipareigojo įvykdyti UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ neįvykdytas ar netinkamai įvykdytas prievoles, prisiimtas pagal sutartis. Kadangi UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ nevykdė sutartimis Nr. LT050362, Nr. LT050359 prisiimtų įsipareigojimų, taip pat per nustatytą terminą neįvykdė ieškovės reikalavimo sumokėti skolą, todėl pirmiau nurodytos sutartys 2012 m. kovo 26 d. buvo vienašališkai nutrauktos bei pareikalauta grąžinti valdytą ir naudotą turtą. UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ įsipareigojimą grąžinti turtą įvykdė, tačiau liko neapmokėtas įsiskolinimas pagal sutartis. 2012 m. kovo 12 d. Klaipėdos apygardos teismo nutartimi UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ buvo iškelta bankroto byla. Bankroto administratorius iki ieškovė vienašališkai nutraukė sutartis nepranešė

ieškovei apie UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ sudarytų Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutarčių nevykdymą (Įmonių bankroto įstatymo (toliau – ir ĮBĮ) 10 straipsnio 7 dalies 4 punktas).

2012 m. spalio 5 d. Vilniaus miesto 1-asis apylinkės teismas priėmė sprendimą už akių ir ieškinį patenkino. Atsakovas S. R. pateikė pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo ir jame nurodė, kad ieškovė nepareiškė ieškinio laiduotojams per tris mėnesius nuo Lizingo sutarties nutraukimo, todėl įsipareigojimai pagal laidavimo sutartis yra pasibaigę; prašė taikyti ieškinio senaties terminą, taip pat nurodė, jog ieškovė neturi teisės reikalauti palūkanų kaip netiesioginių nuostolių (negautų pajamų) atlyginimo, be to, ieškovė vienu metu prašė priteisti nuostolius ir delspinigius. Atsakovas V. P. taip pat pateikė pareiškimą dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo.

I. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių dokumentų esmė

Vilniaus miesto apylinkės teismas 2013 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu ieškinį tenkino iš dalies: priteisė solidariai iš atsakovų S. R. ir V. P. ieškovės UAB „Swedbank lizingas“ naudai 134 715,39 Lt (39 016,27 Eur) nuostolių, 1269,47 Lt (367,66 Eur) delspinigių, 5 procentų metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir nutraukė civilinės bylos Nr. 2-1086-803/2011 dalį dėl 4589,63 Lt (1329,25 Eur) delspinigių priteisimo.

Atnaujinus bylos nagrinėjimą iš esmės, ieškovė 2013 m. kovo 15 d. pateikė detalų skolos apskaičiavimą ir atsisakė 4589,63 Lt (1329,25 Eur) delspinigių, t. y. prašė priteisti 1269,47 Lt (367,66 Eur) delspinigių vietoj 5859,10 Lt (1696,91 Eur), todėl ši bylos dalis teismo buvo nutraukta. Teismas nustatė, kad sudarytų tipinių laidavimo sutarčių 21 punktas nurodo, jog sutarties galiojimas pasibaigia tuo pačiu metu, kada pasibaigia juo užtikrinta prievolė pagal Lizingo sutartį arba atitinkamai Išperkamosios nuomos sutartį. Atsižvelgdamas į tai, teismas konstatavo, kad šioje sutarčių sąlygoje yra aiškiai ir nedviprasmiškai nurodyta, jog yra laiduojama iki tol, kol bus įvykdyta visa užtikrinta prievolė, t. y. laidavimo terminas nenustatytas, todėl atsakovų prašymą dėl senaties termino taikymo atmetė. Iš esmės atsakovai apskaičiuoto nesumokėto įmokų dydžio neginčijo, kitokio jo dydžio nenurodė, todėl, vadovaudamasis CK 6.249 straipsnio 1 dalimi, teismas sprendė, kad ieškovės naudai solidariai iš atsakovų priteistina 16 275,58 Lt (4 713,73 Eur) nuostolių. Pagal Lizingo sutarties 9.4 punktą ir Išperkamosios nuomos sutarties 9.4 punktą ieškovė ir trečiasis asmuo susitarė dėl 0,2 proc. delspinigių, o pagal laidavimo sutarčių 4 punktą atsakovai įsipareigojo atsakyti ta pačia apimtimi kaip ir UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“. Dėl to teismas sprendė, kad prašoma priteisti 1298,47 Lt (376,06 Eur) delspinigių suma apskaičiuota pagal teisės aktų reikalavimus, atitinka kasacinio teismo formuojamą praktiką, yra protingo dydžio, todėl priteistina solidariai iš atsakovų. Nurodyta, kad ĮBĮ nuostatos taikomos tik bankrutuojančiai įmonei, bet ne kitiems asmenims, tarp jų ir laidavusiems už bankrutuojančios įmonės prievoles, todėl ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punktas nagrinėjamu atveju netaikomas. Prarastos galimybės pinigine verte, apskaičiuota pagal pagrįstai tikėtą gauti palūkanų įmokų dydį pagal abi sutartis nuo 2012 m. kovo 30 d. iki 2017 m. lapkričio 30 d., neviršytų trečiojo asmens prisiimtų įsipareigojimų ieškovei, o atsakovai, sudarydami laidavimo sutartis, žinojo UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ prisiimtų įsipareigojimų apimtį, todėl teismas tenkino ieškovės reikalavimą dėl 116 118,11 Lt (33 630,13 Eur) nuostolių priteisimo.

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal atsakovo S. R. apeliacinį skundą, 2014 m. spalio 31 d. nutartimi pakeitė Vilniaus miesto apylinkės teismo 2013 m. rugpjūčio 28 d. sprendimo dalį, sumažino priteistą ieškovei UAB „Swedbank lizingas“ solidariai iš atsakovų S. R. ir V. P. nuostolių sumą iki 18 597,28 Lt (5386,14 Eur); kitą teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą.

Kolegija nurodė, kad bankroto byla lizingo gavėjai UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ iškelta 2012 m. kovo 12 d. Klaipėdos apygardos teismo nutartimi. Vienas materialiuųjų teisinių bankroto bylos iškėlimo padarinių yra netesybų ir palūkanų skaičiavimo nutraukimas skolininkui iškėlus bankroto bylą (ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punktas). Byloje nustatyta, kad pagal Išperkamosios nuomos sutartį

Nr. LT050362 netiesioginių nuostolių suma už laikotarpį nuo 2012 m. balandžio 6 d. iki 2017 m. lapkričio 30 d., t. y. turto išpirkimo laikotarpio pabaigos, sudaro 19 823,33 Lt (5741,23 Eur). Pagal Lizingo sutartį Nr. LT050359 – 92 665,82 Lt (26 837,88 Eur). Bendra netiesioginių nuostolių suma nuo 2012 m. balandžio 6 d. iki Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutarčių laikotarpio pabaigos sudaro 112 489,15 Lt (32 579,11 Eur). Nurodyta, kad jeigu dėl ĮBĮ įtvirtinto teisinio reglamentavimo modifikuojasi (sumažėja) laidavimu užtikrinta skolininko prievolė, tai atitinkamai modifikuojasi (sumažėja) ir solidarioji laiduotojo akcesorinė prievolė, kylanti iš laidavimo sutarties, nes laiduotojas negali laiduoti didesne apimtimi (už didesnę sumą), negu skolininkas skolingas (CK 6.76 straipsnis, 6.78 straipsnio 2 dalis, 6.81 straipsnio 2 dalis). Kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas, priteisdamas iš atsakovų palūkanas, apskaičiuotas jau po UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ bankroto bylos išskėlimo, nepagrįstai vadovavosi CK 6.574 straipsniu, reglamentuojančiu lizingo sutarties nutraukimo teisinius padarinius, neatsižvelgdamas į ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto nuostatą, todėl buvo pagrindas priteisti ieškovei iš atsakovų tik 10 174,33 Lt (2946,69 Eur) palūkanų. Pirmosios instancijos teismas priteisė iš atsakovų S. R. ir V. P. 116 118,11 Lt (33 630,13 Eur) nuostolių, kurie atsirado ieškovei negavus sulygtų su trečiuoju asmeniu palūkanų, atlyginimo, tačiau remiantis ĮBĮ nuostatomis ir tuo, kad laiduotojas negali laiduoti didesne apimtimi (už didesnę sumą), negu skolininkas skolingas, ieškovei priteista nuostolių suma sumažinta iki 18 597,28 Lt (5 386,14 Eur) (134 715,39 Lt (39 016,27 Eur) – 116 118,11 Lt (33 630,13 Eur)). Kolegija sprendė, kad lizingo gavėjai nevykdant prievolės atlyginti netiesioginius nuostolius, t. y. sumokėti palūkanų įmokas, kurios buvo apskaičiuotos iki bankroto bylos išskėlimo trečiajam asmeniui dienos, prievolė jas atlyginti laidavimo sutarčių pagrindu perėjo laiduotojams, todėl teismai iš jų priteisė nurodytą nuostolių atlyginimą lizingo davėjai.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

Kasaciniu skundu ieškovė UAB „Swedbank lizingas“ prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 31 d. nutartį ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2013 m. rugpjūčio 28 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

Dėl CK 6.574 straipsnio ir ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto nuostatų aiškinimo ir taikymo. Šalys sutartyse aiškiai išreiškė valią, kad nuostolių atlyginimo sumokėjimas yra siejamas būtent su vienašaliu lizingo sutarčių nutraukimu (Sutarčių 11.2.3 punktas). Nukentėjusi sąžininga šalis turi teisę tiek į tiesioginių, tiek į netiesioginių nuostolių atlyginimą. Kasatorės reikalavimas padengti palūkanų įmokas po Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutarčių nutraukimo iki šių sutarčių pabaigos reiškia lizingo bendrovės grąžinimą į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jeigu UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ būtų tinkamai įvykdžiusi prisiimtus įsipareigojimus. Nagrinėjamu atveju prašomos priteisti lizingo gavėjos nesumokėtos palūkanų įmokos nėra tokio pobūdžio palūkanos kaip atlyginimas, kurį skolininkas moka už naudojimąsi skolintais pinigais ar kaip kompensacija už atsiradusius nuostolius. Kasatorė šiuo atveju reikalauja netiesioginių nuostolių, t. y. negautų pajamų, kurios apskaičiuojamos sudėjus pagal Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutarčių įmokų grafikus turėjusias būti sumokėtas palūkanų įmokas nuo sutarčių nutraukimo iki sutarčių pabaigos. Šiems nuostoliams nėra taikomos ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto nuostatos. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika skirtinga netiesioginių nuostolių vertinimo klausimu: civilinėje byloje Nr. 3K-3-248/2014 nurodyta, kad lizingo bendrovės prašomi priteisti netiesioginiai nuostoliai turi būti laikomi palūkanomis, kurių skaičiavimas ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto pagrindu turi būti nutrauktas lizingo gavėjui išskėlus bankroto bylą, o civilinėje byloje Nr. 3K-3-310/2014 teismas priėjo prie visiškai priešingos išvados. Apeliacinės instancijos teismas vadovavosi Nr. 3K-3-248/2014 byloje pateiktais išaiškinimais, tačiau nepaaiškino, kodėl nesivadovavo analogiškos faktinėmis aplinkybėmis nagrinėjamai bylai Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bylos Nr. 3K-3-310/2014 išaiškinimais.

Atsakovas S. R. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo ieškovės kasacinį skundą atmesti ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 31 d. nutartį palikti nepakeistą. Jis nurodo, kad, esant iškeltai bankroto bylai, UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ neturi ne tik pareigos, bet ir teisės mokėti palūkanas. Laiduotojų atsakomybė negali būti didesnė nei pagrindinio skolininko. Kasatorės motyvai, kad ieškiniu reikalaujama ne palūkanų, bet netiesioginių nuostolių, neteisingi, nes netiesioginiai nuostoliai pasireiškia būsimų palūkanų, kurių UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ neturi teisės mokėti dėl bankroto proceso, nesumokėjimu. Priešingai nei kasatorės nurodomose Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyse, nagrinėjamoje byloje netiesioginiai nuostoliai apskaičiuoti už negautas palūkanas po sutarčių nutraukimo nuo 2012 m. kovo 30 d. iki 2017 m. lapkričio 30 d., o bankroto byla iškelta 2012 m. kovo 12 d., todėl sutartys buvo nutrauktos dėl bankroto bylos. Nutraukus sutartis iki bankroto bylos iškėlimo, kaip buvo kasatorės nurodomose Lietuvos Aukščiausiojo Teismo bylose, lizingo bendrovė turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius, tačiau nutraukus lizingo sutartį po to, kai įmonei iškelta bankroto byla, kaip yra nagrinėjamu atveju, teisė į nuostolius negali atsirasti, nes tuo momentu palūkanų mokėjimas būna draudžiamas ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto pagrindu. Be to, CK 6.574 straipsnis reglamentuoja lizingo teisinius santykius, todėl ši norma gali būti taikoma tik netiesioginiams nuostoliams dėl negautų palūkanų už Lizingo sutartį, bet ne palūkanų už Išperkamosios nuomos sutartį, kurios sudarymą reglamentuoja CK 6.503 straipsnis.

Atsakovas V. P. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo ieškovės kasacinį skundą atmesti ir Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 31 d. nutartį palikti nepakeistą. Jis nurodo, kad, atsižvelgiant į ĮBĮ 1 straipsnio 3 dalį ir 10 straipsnio 7 dalies 3 punktą, po lizingo gavėjos UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ bankroto bylos iškėlimo skaičiuoti palūkanas ir reikalauti, kad jas atlygintų atsakovas, yra neteisėta. Toks vertinimas prieštarauja Lietuvos Aukščiausiojo Teismo civilinėje byloje Nr. 3K-3-248/2014 pateiktiems išaiškinimams. Kasatorės nurodomoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo byloje Nr. 3K-3-310/2014 ir nagrinėjamoje byloje faktinės aplinkybės yra skirtingos, t. y. skirtinga lizingo sutarties nutraukimo data (iki bankroto bylos iškėlimo ir po bankroto bylos iškėlimo). Nagrinėjamu atveju ginčo sutartys nutrauktos po bankroto bylos iškėlimo.

Išplėstinė teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl laiduotojų atsakomybės apimties skolininkui iškėlus bankroto bylą

Prievolių įvykdymo užtikrinimas – tai civilinė teisinė priemonė, kuri suteikia kreditoriui papildomų garantijų, kad jo reikalavimas bus patenkintas, tai taip pat skatina skolininką tinkamai įvykdyti prievolę. Prievolių įvykdymo užtikrinimo esmė ta, kad, skolininkui neįvykdžius prisiimtą prievolės arba ją įvykdžius netinkamai, kreditoriui atsiranda papildoma turtinio pobūdžio priemonė paveikti skolininką ar kitą asmenį, kad jis tinkamai įvykdytų tai, ką privalo įvykdyti pagal įstatymą arba sandorį. CK 6.70 straipsnio 1 dalyje nustatytas nebaigtinis prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų sąrašas, o sutarties šalims palikta laisvė susitarti ir dėl kitų užtikrinimo būdų. Vienas iš prievolių įvykdymo užtikrinimo būdų yra laidavimas. CK 6.76 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad laidavimo sutartimi laiduotojas už atlyginimą ar neatlygintinai įsipareigoja atsakyti kito asmens kreditoriui, jeigu tas asmuo, už kurį laiduojama, neįvykdys visos ar dalies savo prievolės. Bendrasis principas yra tas, kad laidavimas pasibaigia tuo pačiu metu, kada pasibaigia juo užtikrinta prievolė (CK 6.76 straipsnio 2 dalis, 6.87 straipsnio 1 dalis). CK 6.88 ir 6.89 straipsniuose nustatyti terminuoto ir neterminuoto laidavimo pabaigos terminai, tačiau CK nedraudžiama šalių susitarimu pakeisti

nurodytus terminus. Kai skolininkas nustatytu terminu prievolės neįvykdė, o laiduotojas ir kreditorius yra susitarę, jog laidavimas galioja iki visiško prievolės įvykdymo, tai CK 6.88 straipsnio 1 dalyje nustatytas laidavimo pabaigos terminas netaikomas. Tokia laidavimo sutartyje nustatyta sąlyga neprieštarauja CK nuostatomis, yra teisėta, todėl, atsižvelgiant į sutarties laisvės ir šalių dispozityvumo principą, sutarties šalims sukuria atitinkamas teises ir pareigas (CK 1.136, 6.3 straipsniai, 6.70 straipsnio 1 dalis, 6.156 straipsnio 4, 5 dalys). Be to, laidavimo galiojimo iki visiško užtikrintos prievolės įvykdymo nustatymas atitinka laidavimo kaip akcesorinės (papildomos, šalutinės ir nuo pagrindinės prievolės priklausančios) prievolės pobūdį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. liepos 27 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *R. A. v. UAB „Vilsima“ ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-261/2009; 2011 m. gegužės 17 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *AB DnB NORD bankas v. V. B. ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-245/2011; 2012 m. lapkričio 6 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *AB DNB bankas v. UAB „SV Investicija“ ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-459/2012; 2015 m. liepos 3 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *AB „SEB lizingas“ v. A. S.*, bylos Nr. 3K-3-436-611/2015; kt.).

Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad UAB „Swedbank lizingas“ ir UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ 2007 m. balandžio 16 d. sudarė Lizingo sutartį Nr. LT050359 ir Išperkamosios nuomos sutartį Nr. LT050362. Ieškovė ir atsakovai V. P. bei S. R. 2007 m. balandžio 16 d. sudarė laidavimo sutartį, pagal kurias atsakovai įsipareigojo įvykdyti UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ neįvykdytas ar netinkamai įvykdytas prievoles, prisiimtas pagal pirmiau nurodytas sutartis. 2012 m. kovo 12 d. Klaipėdos apygardos teismo nutartimi skolininkei UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ buvo iškelta bankroto byla. Ieškovė 2012 m. balandžio 24 d. pranešimais Nr. SL-SR/12-3317 ir Nr. SL-SR/12-3318 pareikalavo, kad atsakovai S. R. ir V. P. iki 2012 m. gegužės 8 d. įvykdytų UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ neįvykdytas arba netinkamai įvykdytas prievoles pagal ginčo sutartis. Be kitų reikalavimų, ieškovė prašė iš laiduotojų solidariai priteisti 116 118,11 Lt (33 630,13 Eur) nuostolių, kuriuos sudarė palūkanų įmokos po Lizingo ir Išperkamosios sutarčių nutraukimo, t. y. apskaičiuotų nuo 2012 m. kovo 30 d. iki 2017 m. lapkričio 30 d. Bylą nagrinėję teismai skirtingai vertino šių palūkanų priteisimo galimybę nagrinėjamu atveju: pirmosios instancijos teismas sprendė, kad ieškovė turi teisę reikalauti palūkanų dydžio nuostolių atlyginimo, kurį būtų gavusi, jei Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutartys būtų buvusios įvykdytos tinkamai, ir šiuo atveju laiduotojui nėra taikomos Įmonių bankroto įstatymo 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto (iki 2012 m. birželio 30 d. galiojusi redakcija) nuostatos. Apeliacinės instancijos teismas vertino, kad laiduotojų prievolės apimtis yra tokia pati, kaip ir užtikrintos skolininkės prievolės, todėl iš laiduotojų neturi būti priteisiamos palūkanos, apskaičiuotos jau po bankroto bylos skolininkei iškėlimo (ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkas).

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad kasacinio teismo praktika dėl ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto taikymo nutraukus lizingo sutartį iki bankroto bylos iškėlimo ir dėl to reikalaujant priteisti pagal susitarimą nesumokėtų palūkanų įmokų sumą, kuri būtų buvusi sumokėta tinkamai įvykdytoms lizingo sutartims, nėra vienoda. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. balandžio 30 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-248/2014, kurioje buvo sprendžiamas palūkanų nuo lizingo sutarties nutraukimo iki turto išpirkimo laikotarpio pabaigos skaičiavimas bankrutuojančiam lizingo gavėjui ir už jį laidavusiam asmeniui, kasacinis teismas konstatavo, kad teismo nutartis iškelti UAB „Tomanas“ bankroto bylą įsiteisėjo 2009 m. liepos 24 d., todėl palūkanos nuo šios datos, nors lizingo sutartis nutraukta prieš bankroto bylos iškėlimą, BUAB „Tomanas“ negalėjo būti skaičiuojamos pagal ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto nuostatas, atitinkamai ir laiduotojo prievolės apimtis yra tokia pati, kaip ir užtikrintos skolininkės prievolės apimtis, todėl ir iš laiduotojo negali būti reikalaujama mokėti šias palūkanas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. gegužės 29 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-310/2014, išaiškinta, kad, lizingo davėjui nutraukus lizingo sutartį iki bankroto bylos lizingo gavėjui iškėlimo ir reikalaujant sutartyje nustatytą ir lizingo gavėjo nesumokėtų visų palūkanų įmokų, kurios būtų buvusios sumokėtos tinkamai įvykdytoms lizingo sutartims, tokių nuostolių atlyginimas nepatenka į ĮBĮ

10 straipsnio 7 dalies 3 punkto reglamentavimą ir remiantis CK 6.574 straipsniu yra priteistinas tiek iš bankrutuojančios įmonės, tiek iš laiduotojo. Išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje kyla objektyvus poreikis suvienodinti kasacinę praktiką dėl bankroto bylos skolininkui iškėlimo fakto įtakos jo prievolės pagal lizingo sutartį įvykdymo apimčiai, atitinkamai ir jo prievolę užtikrinančio laiduotojo prievolės apimčiai (CPK 346 straipsnio 2 dalies 3 punktas, Teismų įstatymo 23 straipsnio 2 dalis). Taip pat sprendžiama, ar galimybei priteisti palūkanas, kurios būtų buvusios sumokėtos tinkamai įvykdžius lizingo sutartį, daro įtaką ta aplinkybė, kada buvo nutraukta lizingo sutartis – iki bankroto bylos iškėlimo ar ją jau iškėlus.

Išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad bankroto bylos skolininkui iškėlimas sukelia materialiujų ir procesinių teisinių padarinių. Materialieji teisiniai padariniai reiškia, kad modifikuojamos skolininko prievolės kreditoriams. Kreditoriai per teismo nustatytą terminą turi teisę bankrutuojančiai įmonei pareikšti savo reikalavimus, atsiradusius iki bankroto bylos iškėlimo dienos (ĮBĮ 10 straipsnio 4 dalies 5 punktas). Šio reglamentavimo tikslas – bankroto byloje išsiaiškinti kreditorių skaičių ir jų pareikštų reikalavimų apimtį. Kreditoriaus reikalavimo apimtis nustatoma pareikštą reikalavimą patvirtinus teismui nutartimi (ĮBĮ 26 straipsnis). Be to, ĮBĮ 16 straipsnyje nustatyta, kad visi bankrutuojančios įmonės skolų mokėjimo terminai laikomi pasibaigusiais nuo bankroto bylos iškėlimo dienos. Tai reiškia, kad yra fiksuojama įmonės skolų sudėtis ir apimtis, susidaranti dėl bankroto bylos iškėlimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutarimas, priimtas civilinėje byloje *AB DNB bankas v. A. J. ir kt.*, bylos Nr. 3K-P-537/2011; teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 30 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *UAB „Swedbank“ v. T. S.*, bylos Nr. 3K-3-248/2014; kt.). Vienas materialiujų teisinių bankroto bylos iškėlimo padarinių, aktualus nagrinėjamos bylos ginčo atveju, yra netesybų ir palūkanų skaičiavimo nutraukimas skolininkui iškėlus bankroto bylą. ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto pagrindu, įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti bankroto bylą, be kita ko, draudžiama vykdyti visas finansines prievoles, neįvykdytas iki bankroto bylos iškėlimo, įskaitant palūkanų, netesybų, mokesčių ir kitų privalomųjų įmokų mokėjimą. Šis netesybų ir palūkanų pagal tas prievoles, kurios atsirado iki bankroto bylos iškėlimo, skaičiavimo nutraukimas skirtas tam, kad, iškėlus įmonei bankroto bylą, būtų nustatomos įmonės skolos ir kad jos nedidėtų nagrinėjant bankroto bylą. Šis kreditoriaus teisių ribojimas skolininkui iškėlus bankroto bylą, be kita ko, užtikrina ir *par conditio creditorum* (kreditorių lygiateisiškumo) principo įgyvendinimą. Be to, iškėlus bankroto bylą palūkanos ir netesybos už prievoles, atsiradusias iki bankroto bylos iškėlimo, nebeatlieka skatinamosios funkcijos, nes skolininkui draudžiama vykdyti visas finansines prievoles (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. birželio 26 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *Valstybės turto fondas v. UAB „Čiaupas“*, bylos Nr. 3K-3-301/2009; kt.). Tokiu atveju nutraukiamas tiek palūkanų, atliekančių atlyginimo už naudojimąsi pinigais funkciją (mokėjimo, pelno palūkanos), tiek palūkanų, atliekančių nuostolių kompensavimo funkciją, t. y. skirtų turtiniams kreditoriaus interesams apsaugoti, skaičiavimas. Kasaciniame skunde argumentuojama, kad šiuo atveju iš laiduotojų prašomi priteisti netiesioginiai nuostoliai, t. y. palūkanų įmokos, nėra tokio pobūdžio palūkanos kaip atlyginimas, kurį skolininkas moka už naudojimąsi skolintais pinigais, ar kaip kompensacija už atsiradusius nuostolius, todėl jiems nėra taikomos ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkto nuostatos. Šalys tiek Lizingo, tiek Išperkamosios nuomos sutarčių pirmuose straipsniuose „Sąvokos“ nurodė, kad ieškovės prašomos priteisti palūkanų įmokos yra pinigų sumos, kurias klientas pagal įmokų grafiką moka lizingo bendrovei už naudojimąsi finansavimu. Dėl to sutiktina su atsiliepiamo į kasacinį skundą argumentu, kad kasatorė iš esmės iš laiduotojų prašo priteisti nuostolius mokėjimo palūkanų forma nuo Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutarčių nutraukimo iki jų laikotarpio pabaigos, kurių skaičiavimas įsiteisėjus teismo nutarčiai skolininkei iškelti bankroto bylą nutraukiamas.

Pirmosios instancijos teismas, priteisdamas ieškovės prašomas palūkanas, vadovavosi CK 6.574 straipsnio nuostata ir ginčo sutarčių Bendrųjų sąlygų 11.2.3 punktu, kuriame iš esmės yra perkeltas pirmiau nurodyto straipsnio reglamentavimas – jeigu klientė iš esmės pažeidė sutartį, ieškovė turi teisę nutraukti sutartį, pareikalauti nedelsiant grąžinti turtą bei atlyginti tokio dydžio nuostolius, kurie

ieškovę gražintų į tokią padėtį, kokia būtų buvusi, jei klientė, t. y. UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“, būtų tinkamai įvykdžiusi sutartį. Vertindama CK 6.574 straipsnio taikymą nagrinėjamu atveju išplėstinė teisėjų kolegija pažymi, kad CK 1.1 straipsnio 2 dalyje, be kita ko, nustatyta, kad kitokiems santykiams, kuriuos reglamentuoja viešosios teisės normos, šio kodekso normos taikomos tiek, kiek šių santykių nereglamentuoja atitinkami įstatymai, taip pat šio kodekso įsakmiai nurodytais atvejais. ĮBĮ 1 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad kitų įstatymų nuostatos, reglamentuojančios įmonių veiklą, kreditoriaus teisę į reikalavimų tenkinimą, kreditoriaus teisę imtis priemonių skoloms išieškoti, priešpriešinių vienaarūšių reikalavimų įskaitymą, išskyrus nustatytąjį Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatyme, mokesčius ir kitas privalomasias įmokas ir jų administravimą bankroto proceso metu, įmonėse taikomos tiek, kiek jos neprieštarauja šio įstatymo nuostatomis. Sisteminiis šių normų aiškinimas leidžia daryti prielaidą, kad kreditoriaus teisę į reikalavimų tenkinimą, kreditoriaus teisę imtis priemonių skoloms išieškoti gali būti įgyvendinama laikantis ĮBĮ nustatyto reglamentavimo. Dėl to ir kreditoriaus reikalavimo apimtis tiek įmonei, kuriai iškelta bankroto byla, tiek ir jos prievolės įvykdymą užtikrinančiam laiduotojui yra nustatoma vadovaujantis ĮBĮ prioritetiniu taikymu, t. y. palūkanų skaičiavimo tvarka ir jų priteisimo galimybė šiuo atveju pirmiausia turi būti vertinama atsižvelgiant į ĮBĮ nuostatas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija yra pažymėjusi, kad ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkte yra nustatytas imperatyvus materialiojo teisinio pobūdžio kreditoriaus teisių ribojimas skolininkui iškėlus bankroto bylą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutarimas, priimtas civilinėje byloje *AB DNB bankas v. A. J. ir kt.*, bylos Nr. 3K-P-537/2011). Atsižvelgiant į tai, kad sutarties laisvė gali būti ribojama tik imperatyviųjų teisės normų, kurių galiojimo ir taikymo sutarties šalys negali pakeisti, apriboti ar panaikinti (CK 6.157 straipsnio 1 dalis), ginčo šalys negali susitarti dėl tokios sąlygos, kuri pakeistų ĮBĮ nustatytą palūkanų skaičiavimo nutraukimą įmonei iškėlus bankroto bylą ir padidintų bankrutuojančios įmonės skolą kreditoriams. Dėl to nagrinėjamu atveju turi būti taikomos ĮBĮ atitinkamos nuostatos, o ne CK 6.574 straipsnis ar šalių sudarytų sutarčių 11.2.3 punktas, šiuo atveju sprendžiant dėl kreditoriaus reikalavimo apimties skolininkui.

Išplėstinė teisėjų kolegija, atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, išaiškina, kad, skolininkui iškėlus bankroto bylą, kreditorius turi teisę į lizingo sutartyje nurodytas palūkanas tik už laikotarpį iki bankroto bylos iškėlimo tiek tais atvejais, kai lizingo sutartis nutraukiama prieš bankroto bylos iškėlimą, tiek tais atvejais, kai ji nutraukiama po bankroto bylos iškėlimo.

Pažymėtina, kad jeigu dėl ĮBĮ įtvirtinto teisinio reglamentavimo modifikuojasi (sumažėja) laidavimu užtikrinta skolininko prievolė, tai atitinkamai modifikuojasi (sumažėja) ir solidarioji laiduotojo akcesorinė prievolė, kylanti iš laidavimo sutarties, nes laiduotojas negali laiduoti didesne apimtimi (už didesnę sumą), negu skolininkas skolingas (CK 6.76 straipsnis, 6.78 straipsnio 2 dalis, 6.81 straipsnio 2 dalis). Laiduotojo prievolės apimtis yra tokia pati, kaip ir užtikrintos skolininko prievolės apimtis, nepaisant to, į ką nukreipiamas reikalavimas – į skolininką bankroto procese ar į laiduotoją atskiroje civilinėje byloje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutarimas, priimtas civilinėje byloje *AB DNB bankas v. A. J. ir kt.*, bylos Nr. 3K-P-537/2011; teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 30 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *UAB „Swedbank“ v. T. S.*, bylos Nr. 3K-3-248/2014). CK 6.82 straipsnio 2 dalies pagrindu laiduotojas turi teisę pareikšti kreditoriaus reikalavimui visus atsikirtimus, kuriuos galėtų reikšti skolininkas. Bankroto bylos skolininkui iškėlimo faktas ir jo nulemtas palūkanų bei netesybų skaičiavimo nutraukimas nekvalifikuotinas kaip teisė, kurios įgyvendinimas išimtinai susijęs su skolininko asmeniu (CK 6.82 straipsnio 3 dalis). Dėl to nepagrįstas pirmosios instancijos teismo aiškinimas, kad bankroto bylos skolininkui iškėlimo faktas ir ĮBĮ 10 straipsnio 7 dalies 3 punkte įtvirtintais to fakto teisiniais padariniais kaip atsikirtimais gali pasinaudoti tik asmeniškai skolininkas, t. y. bankrutuojanti bendrovė. Toks aiškinimas neatitiktų laiduotojo prievolės akcesoriškumo (CK 6.78 straipsnio 2 dalis). Jeigu kreditorius neturi teisės reikalauti iš skolininko palūkanų ir netesybų nuo bankroto bylos iškėlimo, tai neįgis teisės to reikalauti ir iš laiduotojo, nes iš laidavimo atsirandanti

prievolė yra priklausoma nuo juo užtikrinamos pagrindinės prievolės, ir tai yra jo, kaip akcesorinės prievolės, pagrindinis požymis. Be to, akcesorinė laiduotojo prievolė pasižymi nuspėjamumu, todėl laiduotojo prievolės dydis negali viršyti skolininko, už kurį laiduota, prievolės dydžio. Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinė sesija yra išaiškinusi, jog kreditorius turi teisę reikalauti iš laiduotojų procesinių palūkanų priteisimo, nes tai yra asmeninė laiduotojų atsakomybė už tai, kad jie prievolės nevykdė geruoju, o kreditorius dėl to kreipėsi į teismą (CK 6.37 straipsnio 2 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus plenarinės sesijos 2011 m. gruodžio 29 d. nutarimas, priimta civilinėje byloje *AB DNB bankas v. A. J. ir kt.*, bylos Nr. 3K-P-537/2011). Atsižvelgdama į tai išplėstinė teisėjų kolegija konstatuoja, kad dėl bankroto bylos skolininkei UAB „Klaipėdos jūrų karavanas“ iškelimo nutraukus palūkanų už jos prievoles pagal Lizingo ir Išperkamosios nuomos sutartis skaičiavimą ir taip užfiksavus skolininkės įsipareigojimų kreditoriui apimtį, didesnė prievolės (įsipareigojimų) apimtis negali būti taikoma ir laiduotojams V. P. bei S. R.

Remdamasi tuo, kas išdėstyta, Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija sprendžia, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino ir taikė ĮBĮ įtvirtintą palūkanų skaičiavimo sustabdymą įsiteisėjus teismo nutarčiai iškelti įmonei bankroto bylą, lizingo sutarties nutraukimo padarinius ir laiduotojo atsakomybės apimtį reglamentuojančias teisės normas, todėl naikinti ar keisti priimtą apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą nėra teisinio pagrindo. Kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo nutartis paliktina nepakeista (CPK 346 straipsnis, 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

Pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 13 d. pažymą apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, šioje byloje kasaciniame teisme patirta 5,35 Eur išlaidų, susijusių su bylos nagrinėjimu (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis). Netenkinus kasacinio skundo, šių išlaidų atlyginimas priteistinas iš kasatorės (CPK 96 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. spalio 31 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš UAB „Swedbank lizingas“ (j. a. k. 111568069) 5,35 Eur (penkis Eur 35 ct) bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų kasaciniame teisme įteikimu, į valstybės biudžetą (ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas 5660).

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Sigitas Gurevičius

Virgilijus Grabinskas

Janina Januškienė

Andžej Maciejewski

Sigita Rudėnaitė

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė